

Bekendtgørelse om anvendelse af tekniske hjælpemidler

Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 1109 af 15. december 1992 med senere ændringer - ikke autoriseret sammenskrivning

SAMMENSKRIVNINGEN omfatter bekendtgørelse

- nr. 1109 af 15. december 1992, som trådte i kraft den 1. januar 1993,
- nr. 670 af 7. august 1995, som trådte i kraft den 1. september 1995,
- nr. 832 af 27. november 1998, som trådte i kraft den 5. december 1998,
- nr. 727 af 29. juni 2004, som trådte i kraft den 15. juli 2004,
- nr. 1420 af 27. december 2008, som trådte i kraft den 1. januar 2009,
- nr. 1527 af 16. december 2010, som trådte i kraft den 31. december 2010 og
- nr. 1095 af 28. november 2011, som trådte i kraft den 1. januar 2012 og
- nr. 407 af 1. maj 2012, som trådte i kraft den 15. maj 2012, og
- nr. 445 af 24. april 2013, som trådte i kraft den 11. maj 2013

I medfør af § 17, stk. 3, § 41, stk. 1, nr. 1, §§ 46, 74, 78 og 84, i lov om arbejdsmiljø, jf. lovbekendtgørelse nr. 1072 af 7. september 2010, som ændret ved lov nr. 155 af 20. februar 2013 og lov nr. 356 af 9. april 2013, og efter bemyndigelse i henhold til § 73, fastsættes:

Kapitel 1 - Område og definitioner

§ 1. Bekendtgørelsen omfatter anvendelsen af tekniske hjælpemidler ved arbejde eller arbejdsprocesser, hvad enten udførelsen heraf sker for en arbejdsgiver eller ikke.

Stk. 2. Undtaget fra bekendtgørelsen er, jf. § 3 i lov om arbejdsmiljø:

1. Tekniske hjælpemidler inden for luftfart bortset fra dem, der anvendes i arbejdet på landjorden.
2. Tekniske hjælpemidler om bord på skibe og fiskefartøjer, idet bekendtgørelsen dog gælder for
  - a) de hjælpemidler, der anvendes ved lastning og losning, bortset fra skibes hejsemidler og øvrigt fastinstalleret udstyr, og
  - b) de hjælpemidler, der anvendes til værftsarbejde om bord i skibe og til arbejde, der må ligestilles hermed.

§ 2. Ved tekniske hjælpemidler forstås i denne bekendtgørelse:

1. Maskiner, beholdere, apparater, redskaber og enhver anden lignende indretning, der
  - a) anvendes ved forarbejdningen af et produkt,
  - b) anvendes til frembringelsen af et arbejdsresultat, herunder til transport og opbevaring, eller
  - c) tjener til udførelsen af en teknisk proces, og
2. dele til sådanne indretninger, præfabrikerede konstruktioner og enhver anden tilvirket genstand, der er beregnet til sammen med andre genstande at indgå i en færdig enhed.

Stk. 2. Ved anvendelse forstås i denne bekendtgørelse:

Enhver brug af hjælpemidlet og alle hermed forbundne arbejdsfunktioner, såsom ibrugtagning, udtagning af drift, betjening og overvågning, vedligeholdelse, indstilling, reparation, rengøring og anden pasning af hjælpemidlet.

§ 3. Forpligtelserne efter denne bekendtgørelse påhviler arbejdsgivere, virksomhedsledere, arbejdsledere og øvrige ansatte, brugere, leverandører, projekterende, reparatører m.fl. efter arbejdsmiljølovens almindelige regler, jf. § 2 og kapitel 4 i loven.

Kapitel 2 - Almindelige bestemmelser

§ 4. Anvendelse af tekniske hjælpemidler skal ske på en sikkerheds- og sundheds-mæssig fuldt forsvarlig måde.

§ 5. Et teknisk hjælpemiddel, der anvendes ved udførelsen af et arbejde, skal være egnet eller tilpasset hertil, så anvendelsen er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarlig.

Stk. 2. Valget af et teknisk hjælpemiddel skal ske under hensyn til de forhold, hvorunder det skal anvendes, samt de risici, der måtte opstå ved anvendelsen af det pågældende hjælpemiddel.

Stk. 3. Ved efterkommelsen af gældende krav vedrørende anvendelsen af et teknisk hjælpemiddel skal der i fuldt omfang tages hensyn til den pågældende arbejdsplads og til arbejdsstillingen under anvendelsen samt øvrige ergonomiske forhold.

Stk. 4. Såfremt anvendelsen af et teknisk hjælpemiddel desuagtet indebærer risiko for sikkerhed og sundhed, skal denne imødegås med egnede foranstaltninger, som f.eks. afskærmning, udsugning og særligt sikkerhedsudstyr eller andre sikkerhedstekniske forholdsregler, der sikrer en sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarlig udførelse af det pågældende arbejde.

§ 6. Et teknisk hjælpemiddel må kun anvendes, hvis det opfylder de krav, der gælder for dets konstruktion, udstyr, sikring m.v. ifølge Arbejdstilsynets bekendtgørelse om indretning af tekniske hjælpemidler og andre særlige regler, der måtte være fastsat herom.

§ 6 a. Et teknisk hjælpemiddel skal installeres, indrettes og anvendes på en sådan måde, at risici for sikkerhed og sundhed minimeres. Det skal derved sikres, at der bl.a. er tilstrækkelig plads mellem hjælpemidlets bevægelige dele og faste eller bevægelige dele i nærheden og således, at enhver form for energi, stoffer og materialer, der anvendes eller produceres, kan tilføres og udtages på en sikker måde.

Opstilling

§ 7. Opstillingen af et teknisk hjælpemiddel skal være sikkerheds- og sundheds-mæssigt fuldt forsvarlig.

Stk. 2. Det skal herunder sikres, at

1. underlag, understøtning, fastgørelse og stabilitet er forsvarlig under hensyn til hjælpemidlets vægt, form og anvendelse,
2. støj, vibrationer eller andre svingninger, som udgår fra hjælpemidlet, er imødegået så effektivt som muligt ved opstilling på dæmpende underlag, afskærmning eller andre foranstaltninger,
3. farer og gener fra varme, støv, røg, dampe, gasser m.v., som bortledes fra hjælpemidlet, og eventuelle andre faremomenter ved dette er effektivt imødegået,
4. placering og opstillingsmåde er forsvarlig under hensyn til de omgivende forhold,
5. placering og opstillingsmåde ikke er til hinder for, at betjening og andet arbejde ved hjælpemidlet kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Stk. 3. Opstilling, nedtagning og demontering af et teknisk hjælpemiddel skal foregå på en sikker måde, og især skal eventuelle anvisninger fra fabrikanten følges.

Brugsanvisning

§ 8. I det omfang det har betydning for sikkerhed og sundhed i forbindelse med anvendelsen af et teknisk hjælpemiddel, skal der udarbejdes en brugsanvisning, der indeholder fyldestgørende oplysninger om hjælpemidlets anvendelse.

Stk. 2. Hvis driftsforstyrrelser, svigt af automatik eller andre ekstraordinære situationer ved hjælpemidlet kan bevirke farlige tilstande, skal brugsanvisningen indeholde advarsel herom og instruktion for, hvilke sikkerhedsforanstaltninger der skal træffes i de pågældende situationer.

Stk. 3. Brugsanvisningen skal løbende holdes ajour, bl.a. på grundlag af de erfaringer der bliver gjort med anvendelsen af hjælpemidlet.

Stk. 4. Brugsanvisningen skal udformes på dansk, medmindre andet følger af sær-regler eller sikkerhedshensyn tilsiger anvendelsen af andet sprog. Brugsanvisningen skal findes let tilgængelig og i det omfang, det er muligt, være angivet direkte på hjælpemidlet.

Brug m.v.

§ 9. Et teknisk hjælpemiddel må kun anvendes til de arbejdsfunktioner og under de betingelser, det er egnet til, så begrænsninger, der følger heraf, ikke overskrides til fare for sikkerhed eller sundhed.

Stk. 2. Sikringsdele eller andet beskyttelsesudstyr skal anvendes efter hensigten, og foreskrevne sikkerhedsforanstaltninger skal iagttages.

Stk. 3. Anvendelse må ikke ske under forhold og omstændigheder, som frembyder særlig fare, medmindre der er truffet effektive sikkerhedsforanstaltninger herimod. Hvis det er nødvendigt, skal der være truffet passende foranstaltninger til beskyttelse mod følgerne af lynnedslag.

§ 10. Igangsætning, standsning, omstyring eller anden ændring eller indgreb i driften eller indstillingen af et teknisk hjælpemiddel skal ske i overensstemmelse med de anvisninger og instruktioner, der er givet herfor. Dette må kun foretages, når der er skabt sikkerhed for, at det kan ske uden fare.

§ 11. Under arbejde med rengøring, reparation, vedligeholdelse og lignende af et teknisk hjælpemiddel skal dette, så vidt det er muligt af hensyn til det pågældende arbejde, være standset og på effektiv måde sikret mod igangsætning. Hvis dette ikke er muligt, skal der træffes andre foranstaltninger, der effektivt sikrer, at arbejdet kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.

Stk. 2. Hvis der i øvrigt under særlige arbejdsoperationer ved et teknisk hjælpemiddel kan være risiko for, at personer kommer i berøring med farlige dele eller stoffer og materialer eller på anden måde bliver udsat for skadelige påvirkninger, skal dette være imødegået på effektiv måde.

Instruktion og oplæring

§ 12. Ansatte skal instrueres om og i fornødent omfang oplæres i anvendelsen af de tekniske hjælpemidler, de skal benytte under arbejdet, således at anvendelsen kan ske sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Stk. 2. Ansatte skal gøres opmærksom på relevante risici i forbindelse med tekniske hjælpemidler i deres umiddelbare arbejdsomgivelser samt på relevante forandringer, der påvirker tekniske hjælpemidler i deres umiddelbare arbejdsomgivelser, også selv om de ikke direkte anvender dem.

Stk. 3. Instruktionen og oplæringen skal som minimum omfatte de i §§ 8-11 omhandlede forhold.

§ 13. Hvis anvendelsen af et teknisk hjælpemiddel frembyder en særlig fare for den, der beskæftiges herved eller andre personer, skal arbejdsgiveren sørge for, at det kun anvendes af personer, der er specielt udpeget hertil, og som har modtaget den hertil fornødne instruktion og oplæring.

Eftersyn og vedligeholdelse

§ 14. Det skal ved passende eftersyn og vedligeholdelse foretaget af en sagkyndig sikres, at et teknisk hjælpemiddel til stadighed holdes i forsvarlig stand og i overensstemmelse med de i § 6 omhandlede krav. Herunder skal der foretages passende eftersyn før ibrugtagningen første gang og før ibrugtagningen efter hver genmontering og genopstilling. Leverandørens anvisninger skal følges, medmindre andet er foreskrevet i særlige regler eller påbudt af Arbejdstilsynet, jf. § 77 i lov om arbejdsmiljø.

Stk. 2. Et teknisk hjælpemiddel, som udsættes for påvirkninger, der kan medføre beskadigelse, som kan forårsage farlige situationer, skal efterses som anført i det følgende for at sikre, at de krav, der gælder for hjælpemidlets indretning og anvendelse, kan overholdes, og at beskadigelserne konstateres og kan afhjælpes i tide:

1. Det tekniske hjælpemiddel skal efterses regelmæssigt og om nødvendigt afprøves af en sagkyndig.
2. Det tekniske hjælpemiddel skal gennemgå et særligt eftersyn ved en sagkyndig, hver gang det har været udsat for specielle forhold, som kan have medført at anvendelse af hjælpemidlet ikke er sikkerheds- eller sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, fx ændringer, uheld, naturomstændigheder eller længere tids stilstand.

Stk. 3. Resultaterne af eftersynet af tekniske hjælpemidler omhandlet i stk. 2 skal registreres, opbevares i en passende periode og være tilgængelige for Arbejdstilsynet. Særlige regler om registrering m.v. kan være fastsat i særbekendtgørelser og i bilag 1. Hvis det pågældende tekniske hjælpemiddel anvendes på skiftende arbejdssteder, skal der medfølge dokumentation for gennemførelsen af det seneste eftersyn.

Stk. 4. Skilte, opslag og anden mærkning på et teknisk hjælpemiddel med oplysninger om dets data,

betjening m.v. og eventuelle risici skal holdes synlige og tydelige.

Skader og fejl på hjælpemidlet

§ 15. Opstår der fejl eller skade på et teknisk hjælpemiddel, som kan medføre ulykkes- eller sundhedsfare, eller opstår der omstændigheder, der kan betyde, at betjenings-, overvågnings- eller kontrolorganer, hvorpå hjælpemidlets sikkerhed beror, ikke fungerer efter hensigten, skal hjælpemidlet tages ud af drift på en efter forholdene forsvarlig måde, indtil manglerne er afhjulpet.

§ 16. Hvis brugen af et teknisk hjælpemiddel er forbundet med fare for sikkerhed eller sundhed på grund af mangler ved hjælpemidlet eller andre særlige omstændigheder, skal der, så længe faren består, være truffet passende foranstaltninger mod, at brug finder sted. Eventuelt skal hjælpemidlet være fjernet fra arbejdsstedet, demonteret eller lignende.

Kapitel 3 - Særlige bestemmelser

§ 17. For anvendelsen af de i bilag 1 nævnte tekniske hjælpemidler gælder foruden §§ 4-16 detailreglerne fastsat i bilaget.

Stk. 2. Desuden omfattes visse former for tekniske hjælpemidler af særlige bekendtgørelser efter arbejdsmiljøloven, som indeholder bestemmelser om anvendelsen. Disse bekendtgørelser er anført i bilag 2.

Stk. 3. Ud over kravene ifølge arbejdsmiljølovgivningen gælder for anvendelsen af tekniske hjælpemidler tillige de krav, der følger af anden lovgivning, som f.eks. elektricitetslovgivningen og gaslovgivningen.

Kapitel 4 - Detailregler

§ 18. Direktøren for Arbejdstilsynet kan for anvendelsen af enkelte arter af tekniske hjælpemidler fastsætte detailregler i overensstemmelse med foranstående bestemmelser, herunder ændringer og tilføjelser til bekendtgørelsens bilag.

Stk. 2. I reglerne kan der desuden fastsættes bestemmelser om

1. anmeldelse til Arbejdstilsynet af et teknisk hjælpemiddel,
2. afprøvning eller andre kontrolundersøgelser, herunder periodiske, ved Arbejdstilsynet, anden offentlig myndighed, offentlig eller privat institution eller særligt sagkyndige,
3. pasning, vedligeholdelse og eftersyn,
4. at betjening og andre arbejdsfunktioner i forbindelse med et teknisk hjælpemiddels anvendelse kun må foretages af personer, der har gennemgået en nærmere angivet uddannelse, aflagt en prøve eller opnået en bestemt alder, for så vidt de pågældende arbejdsfunktioner kan medføre betydelig fare for ulykke eller sygdom,
5. anvendelse og opbevaring af tilsynsbøger eller anden tilsvarende dokumentation for Arbejdstilsynets inspektioner, afgørelser om overtrædelse, herunder påbud, vedrørende det tekniske hjælpemiddel, afprøvninger m.v. af det, samt oplysning om andre forhold af sikkerheds- og sundhedsmæssig betydning vedrørende dette.

Stk. 3. Der kan i reglerne anvendes henvisning til normer og standarder, når disse angives entydigt, herunder med datering.

Stk. 4. Direktøren for Arbejdstilsynet kan i reglerne bemyndige tilsynskredsene til i nærmere angivet omfang at tillade afvigelser fra detailreglerne.

§ 19. Direktøren for Arbejdstilsynet kan udsende anvisninger, hvori der gives nærmere retningslinier for, hvorledes bestemmelser i bekendtgørelsen og detailregler kan opfyldes.

§ 20. For tekniske hjælpemidler, der tillige er omfattet af anden lovgivning vedrørende indretning og anvendelse af disse, kan der ikke fastsættes regler efter foranstående bestemmelser uden forudgående forhandling med de respektive myndigheder.

Kapitel 5 - Dispensationer og klageadgang

§ 21. Direktøren for Arbejdstilsynet kan, hvor særlige forhold foreligger, tillade afvigelser fra bestemmelser i denne bekendtgørelse, når det skønnes rimeligt og forsvarligt, og i det omfang, det er foreneligt med Rådets direktiv nr. 89/655/EØF af 30. november 1989 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes brug af arbejdsudstyr under arbejdet, som ændret ved Rådets direktiv nr. 01/45/EF.

§ 22. Afgørelser efter bekendtgørelsen kan påklages efter § 81 i lov om arbejdsmiljø.

Kapitel 6 - Straf

§ 23. Medmindre højere straf er forskyldt efter lov om arbejdsmiljø eller anden lovgivning straffes med bøde eller hæfte den, der

1. overtræder §§ 4-16 og § 17, stk. 1, jf. bilag 1,
2. ikke efterkommer påbud eller forbud, der er meddelt i henhold til bekendtgørelsen,
3. tilsidesætter vilkår for dispensationer i henhold til bekendtgørelsen.

Stk. 2. For overtrædelse af §§ 4-16 og § 17, stk. 1, jf. bilag 1, kan der pålægges en arbejdsgiver bødeansvar, selv om overtrædelsen ikke kan tilregnes ham som forsætlig eller uagtsom. For bødeansvaret fastsættes ingen forvandlingsstraf.

Stk. 3. Er en overtrædelse begået af et aktieselskab, anpartsselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar. Er overtrædelsen begået af staten, en kommune eller et kommunalt fællesskab, der er omfattet af § 60 i lov om kommunernes styrelse, kan der pålægges staten, kommunen eller det kommunale fællesskab bødeansvar.

§ 24. I detailregler efter bekendtgørelsen kan der fastsættes straf for overtrædelse af bestemmelser i disse efter § 84 i lov om arbejdsmiljø.

Kapitel 7 - Ikrafttræden

§ 25. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 1993.

Stk. 2. Samtidig ophæves: Bekendtgørelse nr. 43 af 22. januar 1981 om tekniske hjælpemidler, kapitel 5.

§ 26. Følgende ansatte er undtaget for uddannelseskravene i bilag 1, pkt. 6.24, indtil d. 15. juli 2006, hvis den ansatte modtager en særlig fyldestgørende instruktion af arbejdsgiveren, jf. bilag 1, pkt. 6.26:

1. Ansatte, der fra Arbejdstilsynet har modtaget skriftlig fritagelse fra uddannelseskravet i den tidligere gældende bekendtgørelse nr. 670 af 7. august 1995 om ændring af bekendtgørelse om anvendelse af tekniske hjælpemidler.
2. Ansatte, der overfor arbejdsgiveren har afgivet en tro- og love erklæring inden d. 15. juli 2004 om på anden måde at have opnået et tilsvarende anerkendt fagligt niveau.

Stk. 2. I perioden frem til 15. juli 2006 skal der på stilladser, der er højere end 5 meter eller længere end 10 meter og som benyttes af flere end 10 personer samtidig, være separate opgangsfelter. Fra den 15. juli 2006 skal der på stilladser, der er højere end 5 meter og længere end 10 meter, og som skal benyttes af flere end 2 personer samtidigt, være separate opgangsfelter, jf. bilag I, pkt. 6.33.

Bekendtgørelsen indeholder bestemmelser, der gennemfører Europa-Parlamentets direktiv 2009/104/EF af 16. september 2009 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes brug af arbejdsudstyr under arbejdet, EU-Tidende 2009, nr. L 260, side 5, og Rådets direktiv 2010/32/EU af 10. maj 2010 om iværksættelse af rammeaftalen indgået af HOSPEEM og EPSU om forebyggelse af stikskader i sygehus- og sundhedssektoren, EU-Tidende 2010, nr. L 134, side 66.